

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 39

2023

(спецвипуск)

Івано-Франківськ, 2023

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
№ 39 (спецвипуск)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної
онлайн-конференції здобувачів вищої освіти різних рівнів
Розвиток сучасної науки та освіти в Україні та зарубіжжі:
історія, інновації, перспективи
(27 квітня 2023 р.)

Івано-Франківськ, 2023

УДК 37.0(477.86)
ББК 74.58 (4 Укр)

*Друкується відповідно до рішення
кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»
(протокол № 7 від 31 січня 2013 р.)*

Інформаційний бюлетень кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика: *матеріали Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної онлайн-конференції здобувачів вищої освіти різних рівнів «Розвиток сучасної науки та освіти в Україні та зарубіжжі: історія, інновації, перспективи». 2023, 27 квітня. № 39 (спецвипуск). Івано-Франківськ. 2023. 254 с.*

Матеріали випуску включають публікації здобувачів різних рівнів та закладів вищої освіти України з актуальних питань історії, теорії та практики навчання, розвитку вищої освіти в Україні та зарубіжжі, формування професійних компетентностей, підготовки фахівців різних галузей наук у закладах освіти України та за кордоном, модернізації інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього процесу у вітчизняних закладах освіти та зарубіжжя, застосування практико-орієнтованого і компетентнісного підходів в освіті, що обговорювались під час роботи Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції здобувачів вищої освіти «Теорія та практика сучасної науки та освіти: історія, інновації, перспективи» (27 квітня 2023 р.).

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЇ НЕСУТЬ АВТОРИ!

Редколегія випуску

Голова редколегії:

Тетяна ЗАВГОРОДНЯ, доктор педагогічних наук, професор

Члени редколегії:

Інна СТРАЖНИКОВА - доктор педагогічних наук, професор
(відповідальний редактор)

Любов ПРОКОПІВ - кандидат педагогічних наук, професор, завідувачка
кафедрою

Інга ЄГОРОВА - кандидат педагогічних наук, доцент

захоплюється лише матеріальними аспектами свого життя та ігнорує духовні, вона постійно порушує духовні закони, чим спотворює не лише своє духовне, а й фізичне існування [1, с. 21].

Постає нагальна проблема духовного розвитку здобувачів освіти, які б вирізнялися високою духовністю, чистотою помислів, шляхетністю, любов'ю до Вітчизни. Одним із ефективних засобів та впливу на формування духовного розвитку може бути: молитва, образотворче мистецтво, духовна музика. Важливим напрямом підготовки здобувачів вищої освіти є не просто набуття знань, але й поглиблення конструктивного діалогу між представниками богословської та світської науки. У такому діалозі не тільки можна дослухатися до різних думок, але й розробити нові наукові напрямки співпраці. Майбутні фахівці мають бути позитивними прикладами високої духовності, чистоти думок, благородства та любові до Батьківщини. Тільки так вони зможуть стати взірцем для інших, надихаючи їх стати кращими людьми.

Список використаних джерел

1. Алейнікова О. В., Сіданіч І. Л., Бурлаєнко Т. І. Формування духовних цінностей у здобувачів вищої освіти як один із пріоритетних напрямів освітнього менеджменту. *Педагогічні науки. Вісник післядипломної освіти*. Київ, 2020. Вип 11. С. 10-39.
2. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: *автореф. дис. ... д-ра філософ. наук*: 09.00.03 соціальна філософія та філософія історії / Київ. нац. ун-т. Київ, 2003. URL: <http://surl.li/gmpnb> (дата звернення: 19.04.2023).
3. Психологічні засади розвитку духовної культури педагогічного персоналу: *посібник* / за ред.: Е. О. Помиткіна, З. Л. Становських. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 174 с.
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. 2834-IX. 2017 (№ 38-39). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.04.2023).

ФЕСЮК Мар'яна

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, ОР PhD, I курс,
педагогічний факультет
(м. Івано-Франківськ)*

Формування національної самосвідомості дітей та молоді у контексті історіографії розвитку вітчизняної педагогічної думки

Історіографія розвитку вітчизняної педагогічної наукової думки дає підстави зауважити той факт, що сила та рушійна енергія формування та розвитку національної самосвідомості, її вольовий компонент, що визначає глибинну сутність буття української нації залежить саме від стану національної школи, а, відтак, ідеї національної школи й національного виховання в педагогічній думці знаходяться у системному синергетичному взаємозв'язку з національною свідомістю й самосвідомістю, звідси, існування нації та держави,

зокрема, починається з освіти, яка у залежності від мети та засобів може бути як альфою, так і омегою – як початком, так і її ідеологічним кінцем.

Одна із перших концепцій формування національної свідомості на думку О. Субтельного, належить інтелігенції Східної Європи, що була висунута нею наприкінці XIX ст. та визначала не лише сутність суспільства, а і його зміст у процесі суспільного буття – соціальний вплив [3]. Автор визначає даний процес джерелом українського національного відродження, що згенерувалося після пробудження почуття своєї народності та історичної традиції. У контексті здійсненого нами історіографічного дослідження даний період є V (п'ятим) етапом формування української національної самосвідомості, що характеризується усвідомлення змісту, становлення ідеї та основних положень формування національної свідомості та української національної самосвідомості як стрижневої думки про зорієнтованість української спільноти на відродження власної самостійної України – XIX – перша третина XX ст.

Починаючи з даного періоду проявляється та посилюється розуміння важливості ключових елементів в розвитку та осягненні сутності національної ідентичності не тільки інтелектуально – аналітично та критично, а й свідомо – чуттєво та сутнісно. Таким чином розвиток шкільництва стає водночас невід'ємною складовою національно-культурного відродження та її результатом – національно-культурною проблемою.

У своїй праці Б. Ступарик та В. Моцюк проводять паралелі еволюції національної свідомості з розвитком національно-культурних рухів Східної Європи, серед яких виділяють три ключові етапи, в загальну модель яких, на думку О. Субтельного відмінно вписується еволюція української національної свідомості:

- початковий етап передбачає формування невеличкої групи вчених-інтелектуалів, представників елітарного прошарку суспільства, котрі займались пошуком, збором, каталогізацією історичних документів, фольклору, предметів старовини та інших предметів, що несуть культурно-національну цінність, вважаючи, що незабаром самобутність їхнього народу зникне під навалом імперської культури;

- другий етап, або, іншими словами, «культурницький етап», мав тенденцію, свого роду, ренесансу та ставав періодом несподіваного відродження мови у контексті нації, поширення її використання у літературному та освітньому середовищі;

- третій – політичний етап характеризується зростанням національних організацій і висуненням національно обґрунтованих вимог, що позиціонувались по своїй сутності на прагненні до самоврядування [2, с. 19].

Характер переходу від одного періоду розвитку шкільництва до іншого, на думку авторів, найбільш доречно відображає дух кожного з наведених етапів в процесі культурних перетворень, що власне і втілювалося у запропонованій нижче періодизації розвитку шкільництва і педагогічної думки в Галичині, зокрема:

- 1772-1848 рр. – створення системи шкільництва, початок боротьби за національну школу і передусім за мову викладання, заснування парафіяльних шкіл з українською мовою викладання;

- 1849-1900 рр. – утвердження елементів системи українського шкільництва на державному рівні в контексті загальнодержавної системи освіти, зародження українських приватних навчально-виховних закладів, пошук моделі національної школи;

- 1900-1919 рр. – період енергійної боротьби за українське шкільництво, коли шкільне питання є першочерговим та ключовим серед усіх національних справ, відбувається створення системи приватного українського шкільництва як альтернативи державній, реалізовується пошук шляхів націоналізації школи, розробка концептуальних основ національної школи і виховання;

- 1919-1939 рр. – період протистояння полонізаційній політиці польського уряду, утвердження системи приватного українського шкільництва, завершення розробки теоретичних засад національного виховання [2, с. 34].

Періоду формування та розвитку національної самосвідомості XIX ст. – перша третина XX ст. притаманні дві рушійні сили амбівалентних шляхів розвитку освіти, що набули характеру дихотомічного протистояння активно поширювались – одна з них на території Галичини, що надавала пріоритетного значення гаслу «виховання має першість перед навчанням» та наголошувачи на тому, що освіта є не тільки інтелектуальною, але також естетичною, моральною і релігійною; другою ж рушійною силою було виховання «освіченого» чоловіка, який оперував виключно педагогічно-практичним аргументами з погляду логічного обґрунтування, а розум, виступав домінуючою над «дикими» та незалежними від нього інстинктом та волею, силою, що будує та руйнує світи, нищить зло і насильство, запроваджує щастя і добро,

Сутність поняття педагогіка на думку Є. Загарського полягає у цілеспрямованій діяльності з метою виховання, освіти та просвіти молоді. Г. Врецьона трактував педагогіку з точки зору науки, що володіє певними правилами та законами, що створюють сприятливі передумови для усестороннього розвитку особистості. Автор наполягав на необхідності поставити в основу української школи ідеал вільної людини і розроблену Ж.Ж. Руссо систему вільного виховання. Автори багатьох публікацій у сфері публіцистики присвячують власні роботи ідеї національного відродження

українців, наголошуючи на тому, що основою демократизації і гуманізації шкільної системи має стати принцип гуманності.

Відтак протилежна думка панувала у кириломефодіївців, де критика і сумнів мали б заповнити провансальську певність та фантазії, що було головною чеснотою людини науки. Національна воля, що для представників даного руху, звісно ж, річ сумнівна, а нація та її потреби – містика. В покоління з відмерлою волею, засудженого на безчинне спостерігання, розум зробився силою світла та найвищого закону. Нічого з «почуття», нічого з «волі», ніяких аксіоматичних національних правд, лише «наука», розум, «аналіз» і «переконання» є шляхом до пізнання правди загалом і її панування у світі [1].

Найбільшим аргументом М. Драгоманова проти надання українству «державноправного» характеру було неможливість стійкості даних стремлень, відкинутих науковою критикою і аналізом, перед критикою «освіченої» людини.

Дослідження витоків та детермінуючих факторів, що зумовили виклики сьогодення – процес складний та багатоаспектний, що потребує не лише аналітичного компонента, а й чуттєвого досвіду здобутого у процесі осмислення вже наявного змісту та усвідомлення подальших перспектив. Формування національної самосвідомості у контексті історіографії вітчизняних наукових досліджень – проблема онтологічна та багатогранна. Напрямки подальших пошуків у контексті даного питання дозволять окреслити вектори психолого-педагогічного впливу на формування національної самосвідомості у дітей та підлітків як у модусі вже наявних вітчизняних наукових досліджень, так і в перспективі найближчого майбутнього.

Список використаних джерел

1. Донцов Д.І. Націоналізм. Київ: ФОП Стебеляк, 2017. 256 с.
2. Ступарик Б.М., Моцюк В.Д. Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772-1939 рр.). Коломия: «ВІК», 1995. 174 с.
3. Субтельний О. Україна: історія. Київ, 1993. 280 с.

ЦАПАЙ Христина

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, ОР «Магістр», 1 курс,
педагогічний факультет
(м. Івано-Франківськ)*

Сучасний викладач ЗВО в умовах трансформації суспільства: виклики часу - стимул до креативності

Соціально-економічні та політичні перетворення сучасного світу детермінують тип, характер та формат міжособистісної взаємодії в освітньому просторі ЗВО. Реалії сучасного інформаційно-технологічного суспільства, що